

veld aan het internationaal rechtsverkeer kan deelnemen. Doet de Unie zulks, dan zal de interne verhouding ter zake tussen de Unie en de haar samenstellende staten geen andere zijn dan ter zake van elke andere handeling der Unie.

Lid 3. Naar het oordeel der Regering bestaat in dit stadium van overleg geen voldoende aanleiding om zich te mengen in het te dezer plaatse in het verslag vermelde meningsverschil over de verantwoordelijkheid van Unie-ministers.

Lid 4. Aangezien nadere denkbeelden hetzij van de Regering, hetzij van anderen omtrent de eigen Unie-organen niet meer dan uitgangspunten voor het in artikel 207 bedoeld overleg kunnen zijn, lijkt het de Regering niet doelmatig bij deze gelegenheid van zodanige denkbeelden mededeling te doen, doch kan zij zich slechts openstellen voor suggesties van anderen; in het verslag treft zij zulke suggesties niet aan.

De bedoeling is, gelijk bekend, dat de Verenigde Staten van Indonesië, voor zoveel zulks van deze en van de Unie afhangt, lid van de U.N.O. zullen kunnen zijn. Of daarnaevens de Unie tot deze organisatie zou kunnen toetreden, is een zaak, waarop beter thans niet wordt vooruitgelopen; uiteraard zou dit mede van een beslissing der U.N.O. zelve afhankelijk zijn.

Lid 6. De waarborg tegen suprematie van een deelstaat in de federatie zal moeten worden gevonden in de federale structuur. Is deze eenmaal tot stand gekomen, en dat wel tegelijk met de Unie in éénzelfde juridisch moment, dan ziet de Regering in deze voor de Unie geen bepaalde taak.

Lid 7. Verwezen moge worden naar hetgeen op blz. 3 in antwoord op vraag 14 is vermeld.

Artikel 209. De Regering deelt het gevoelen van de leden, die menen, dat bij de in dit artikel bedoelde wetten niet kan worden afgeweken van artikel 208, en dat wijziging in dit artikel slechts zou kunnen worden aangebracht overeenkomstig het Dertiende Hoofdstuk der Grondwet.

Artikel 210. Het is naar het oordeel der Regering niet mogelijk de democratische weg, langs welke de vrijwillige aanvaarding der nieuwe rechtsorde zal moeten geschieden, thans nader te preciseren. Ook op dit punt is plaats voor gemeen overleg. Het spreekt vanzelf, dat een „volksdemocratische” weg niet kan worden geaccepteerd, en daartegen zo nodig bij voorbaat zal moeten worden gewaakt. Of en in hoever voor de aanvaarding der nieuwe rechtsorde een volksstemming nodig zou zijn, kan thans nog niet worden gezegd. Aanvaarding door vertegenwoordigende organen, al waren het voorlopige, ligt in ieder geval meer voor de hand.

Beschouwingen over het tweede voorstel

Het heeft niet in de bedoeling van de Regering gelegen, dat artikel 30 bij de totstandkoming of wijziging van de in het nieuwe derde lid van artikel 26 bedoelde wet van toepassing zou zijn. Dit moge blijken uit de omstandigheid, dat in de voorgestelde grondwetsbepaling geen bedrag voor het jaarlijks inkomen wordt vastgesteld. De uitsluitende bedoeling van de Regering is, buiten twijfel te stellen, dat toekenning van een inkomen na troonsafstand met de Grondwet strookt. Doch afgezien daarvan meent zij, dat — gelet op het samenstel van grondwettelijke bepalingen betreffende verwante onderwerpen — de Grondwet over het onderhavige punt niet behoort te zwijgen.

In de considerans, behorende bij het ontwerp van wet, zoals dit aan de Tweede Kamer in eerste lezing werd aangeboden, was sprake van „de Koning of de Koningin”. In het Verslag van de Tweede Kamer werd naar aanleiding van deze woorden opgemerkt, dat het, gelet op de terminologie van het geldende artikel 26, de voorkeur zou verdienen te spreken van *een* Koning en *een* Koningin. Het voorstel werd dienovereenkomstig door de Regering gewijzigd. Niet ingezien kan worden, waarom deze formulering, welke ook in artikel 17, lid 1, der Grondwet voorkomt, onjuist zou zijn.

Beschouwingen over het derde voorstel

De verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris voor de Kamer moet gezien worden los van hetgeen in de Ministerraad is besloten. Ook een Minister kan zich bij de verdediging van zijn beleid niet van zijn verantwoordelijkheid ontlasten door een beroep te doen op een besluit van de Ministerraad, dat zonder zijn medewerking of in strijd met zijn persoonlijke opvattingen is tot stand gekomen. Indien een afkeurend Kamervotum zowel Staatssecretaris als Minister treft, zullen, indien daartoe voldoende termen aanwezig zijn, beide aftreden. Treft de afkeurende Kameruitspraak alleen de Minister

en treedt deze af, dan is het op zichzelf beschouwd niet noodzakelijk, dat de Staatssecretaris de Minister volgt. In hoeverre daartoe aanleiding zal bestaan, zal afhangen van de concrete omstandigheden. Te dezen moge worden verwezen naar het gestelde op blz. 8 der Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag der Tweede Kamer (Zitting 1947—1948, 775, no. 10).

De verhouding tussen de Staatssecretaris en de Secretaris-Generaal is in wezen niet verschillend van die van de Minister tot de Secretaris-Generaal. Terecht wordt er in het Voorlopig Verslag op gewezen, dat de Staatssecretarissen in de regel politieke figuren zullen zijn. Van uitbreiding van het aantal „hogere ambtenaren” zal in deze gedachtengang geen sprake zijn.

Zij, die de vrees koesteren, dat zuiver ambtelijke functionarissen, zonder enige politieke betekenis, de plaats zouden gaan innemen van de huidige zuiver politieke Ministers, miskennen het karakter van het nieuwe instituut, dat immers juist medebrengt, dat de functionarissen politieke verantwoordelijkheid dragen.

Beschouwingen over het vierde voorstel

Naar het oordeel der Regering is bij de behandeling van het wetsontwerp in eerste lezing voldoende duidelijk komen vast te staan, dat het gewenst is grondwettelijke belemmeringen uit te sluiten voor de overgang van grondwettelijke bevoegdheden van het burgerlijk gezag op andere organen van dat gezag.

Inderdaad is volgens de gemeentewet de burgemeester bevoegd de hulp van krijgsvolk te vorderen, wanneer in zijn gemeente vrees bestaat voor de handhaving van de inwendige veiligheid, doch, zoals van andere zijde wordt opgemerkt, kan met deze bevoegdheid niet worden volstaan.

Ontkend moet worden, dat het voorstel tegen een bepaalde groep der bevolking is gericht, al is de strekking daarvan mede, dat in buitengewone omstandigheden opgetreden zal kunnen worden tegen hen, die de veiligheid van de Staat in gevaar brengen, onverschillig of zij optreden als individuele burgers, dan wel als politieke groepering.

Zowel bij de schriftelijke als de mondelinge behandeling van het voorstel in eerste lezing werden uitvoerige beschouwingen gewijd aan de begrippen „andere organen van burgerlijk gezag” en „uitwendige veiligheid”. De ondergetekenden achten zich mitsdien ontheven van de taak hier andermaal op in te gaan.

De ondergetekenden stemmen in met de opmerking van de leden, in de laatste alinea van het verslag aan het woord, dat in het wetsontwerp geen enkele grond ligt voor de opvatting, dat dit tegen stakingen gericht zou zijn. Deze interpretatie laten zij dan ook voor de verantwoording van de in de aanhef aan het woord zijnde leden.

De Minister-President,

W. DREES.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

J. H. VAN MAARSEVEEN.

De Minister van Overzeese Gebiedsdelen.

E. SASSEN.

907 9

VERSLAG

De Commissie van Rapporteurs voor bovengenoemde wetsontwerpen is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag nopens deze wetsontwerpen, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over de voorstellen genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld 17 Augustus 1948.

VONK.

ROMME.

STUFKENS.

VAN DE WETERING.

MEIJERINK.